

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Alueellinen oppilas- ja opiskeluhuolto- suunnitelma 2023–2025

Pohjanmaan hyvinvointialue

Opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

Sisältö

Alueellinen oppilas- ja opiskeluhoolto-suunnitelma 2023–2025.....	1
Johdanto	4
Oppilas- ja opiskeluhoitopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet	4
Yhteisöllinen oppilas- ja opiskeluhoolto.....	5
Yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhoolto	6
Opiskeluhoollon palvelut kouluterveydenhuollossa.....	7
Terveystarkastukset	7
Kouluterveydenhuollon vastaanotot ja lisäkäynnit.....	7
Opiskeluhoollon yhteistyö.....	7
Koulu yhteisön ja -ympäristön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen	8
Sairaanhoito kouluterveydenhuollossa.....	8
Suun terveydenhuolto (tähän on tulossa tekstiä)	8
Erikoistutkimukset, jotka ovat välttämättömiä oppilaan terveydentilan määrittämiseksi....	8
Opiskeluterveydenhuollon palvelut	8
Opiskeluterveydenhuollon tehtävät	9
Sairaanhoitopalvelut	9
Oppilas- ja opiskeluhoollon kuraattori- ja koulupsykologipalvelut	10
Kuratorstjänster	10
Skolpsykologtjänster.....	10
Oppilas- ja opiskeluhoollon henkilöstömitoitus.....	11
Hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välinen yhteistyö opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi	11
Alueellisen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä	11
Opiskeluhoollon ohjausryhmä	12
Oppilaitoskohtainen opiskeluhoolloryhmä	12
Monialainen yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhoolloryhmä - Asiantuntijaryhmä	13
Ehkäisevä päihdetyö	15

Päihteidenkäytön ehkäisysuunnitelma	15
SORA-lainsäädäntö ammatillisessa koulutuksessa	15
Opiskeluhuollon viestintäkanavat.....	16
Oppilaat ja opiskelijat, joilla on terveysongelmia ja sairauden oireita	16
Lääkkeet koulussa.....	16
Erityisruokavaliot	18
Opiskeluhoitopalvelujen tarve pohjanmaalla ja opiskeluhoitopalvelujen voimavarojen kohdentaminen.....	18
Oppilas- ja opiskeluhuollon tavoitteet ja painopisteet suunnitelmakaudella 2023 - 2025 ...	21
Oppilas- ja opiskeluhuollon tavoitteet 2023	21
Huolestuttavat koulupoissaolot	23
Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimeen pano ja seuranta.....	24
Opiskelijoiden kielelliset oikeudet opiskeluhoitopalveluissa.....	25
Liitteet.....	26

Johdanto

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 13 a §:n mukaan hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhooltopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma käsittää esiopetuksen, perusopetuksen sekä opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluvien toisen asteen opiskelijoiden oppilas- ja opiskeluhooltopalvelut. Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollosta vastaa Kela ja palvelun järjestää Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö.

Koulutuksen järjestäjien on puolestaan saman lain 13 §:n mukaan laadittava opiskeluhooltosuunnitelma opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhoollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman tulee perustua koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmiin.

Lakitekstissä käytetään käsitteitä opiskeluhoolto ja opiskeluhooltosuunnitelma myös silloin, kun kyse on perusopetuksen oppilaista. Ruotsiksi lakitekstissä käytetään vastaavasti käsitteitä elevhälsa ja elevhälsoplan myös silloin, kun kyse on toisen asteen opiskelijoille annettavista palveluista ja sosiaalihuoltolain mukaisista kuraattoripalveluista. Tässä tekstissä käytetään myös käsitettä oppilas- ja opiskeluhooltosuunnitelma selventämään sosiaalihuollon roolia suunnitelmassa.

Kirjoitustyön helpottamiseksi tässä suunnitelmassa käytetään käsitettä koulu sekä perusopetuksen että toisen asteen osalta.

Alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman tulee sisältää

- opiskeluhooltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet
- suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhoollon kokonaisuuden toteuttamiseksi
- hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhooltosuunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhooltopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet
- suunnitelma opiskeluhooltopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta
- toimenpiteet alueellisen opiskeluhooltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi
- opiskelijoiden kielellisten oikeuksien toteutuminen opiskeluhooltopalveluissa.

Opiskeluhooltosuunnitelma tulee liittää alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Pohjanmaalla alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sisältyy alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan, joka puolestaan on osa hyvinvointialueen palvelustrategiaa.

Oppilas- ja opiskeluhooltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Oppilas- ja opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Oppilas- ja opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä oppilas- ja opiskeluhoolltoa, joka tukee koko

kouluyhteisöä. Lisäksi oppilailla ja opiskelijoilla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen oppilas- ja opiskeluhuoltoon. Oppilas- ja opiskeluhuoltoon kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät sekä yksilöön, yhteisöön että yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille/opiskelijoille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut suun terveydenhuoltopalveluja ja erikoistutkimuksia lukuun ottamatta ensisijaisesti oppilaitosten tiloissa ja ne tulee järjestää lakisääteisessä ajassa. Koulutuksen järjestäjän on tarjottava hyvinvointialueen käyttöön tarkoitukseen soveltuvat tilat palvelujen järjestämiseksi. Jos koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja oppilaitoksesta, hyvinvointialueen on järjestettävä palvelut koulutuksen järjestäjän tarjoamissa oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla, tarkoitukseen soveltuvissa tiloissa. Koulutuksen järjestäjä on oikeutettu saamaan tilojen käytöstä aiheutuvista kustannuksista täyden korvauksen hyvinvointialueelta.

Jos valtio tai yksityinen koulutuksen järjestäjä järjestää palvelut omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan, sen on järjestettävä palvelut ensisijaisesti oppilaitoksessa. Jos oppilaitoksessa ei ole palvelujen järjestämiseen soveltuvia tiloja, se voi järjestää palvelut oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla tarkoitukseen soveltuvissa tiloissa (laki oppilas- ja opiskeluhuoltolain muuttamisesta 633/2021).

Oppilas- ja opiskeluhuolto on järjestettävä monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilaille/opiskelijoille ja heidän huoltajilleen tulee tiedottaa saatavilla olevasta oppilas- ja opiskeluhuollosta ja heidät tulee ohjata hakemaan heidän tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja.

Terveydenhuollon (koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, suun terveydenhuolto ja psykologipalvelut) sisällöstä säädetään terveydenhuoltolain (1326/2010) 15a-17 §§:ssä sekä valtioneuvoston asetuksessa neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) ja kuraattoritoiminnan sisällöstä sosiaalihuoltolain (1301/2014) 27c §:ssä. Palvelujen saatavuutta koskevasta vaatimuksesta säädetään terveydenhuoltolain 51 §:ssä sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolain 15 - 17 §§:ssä.

Yhteisöllinen oppilas- ja opiskeluhuolto

Yhteisöllisellä oppilas- ja opiskeluhuollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat.

Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä oppilas- ja opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä oppilaiden/opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista.

Oppilas- ja opiskeluhuollon osuus yhteisöllisessä oppilashuollossa

Koulutuksen järjestäjä vastaa koulun/oppilaitoksen oppilas- ja opiskeluhoitoryhmän asettamisesta. Opetushallituksen mukaan ryhmän tulee olla monialainen siten, että ryhmässä on edustettuna oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstöä. Kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja/tai koulupsykologi osallistuu oppilas- ja opiskeluhoitoryhmän työhön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen erityisosaamisellaan.

Oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstöllä on osaamista sekä ehkäisevissä että terveyttä edistävässä toimenpiteissä. Ehkäisevä työ käsittää opintojen sekä fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen terveyden ongelmien riskitekijöiden tunnistamisen ja tukitoimien suunnittelun riskien minimoimiseksi. Terveystiedon edistäminen on suunnattu koko kouluyhteisöön ja sitä suunnitellaan monialaisesti koulun oppilas- ja opiskeluhoitoryhmässä.

Oppilas- ja opiskeluhoitohenkilöstön työskentely tulee kohdentaa ensisijaisesti yhteisöllisiin, ehkäiseviin ja terveyttä edistäviin toimenpiteisiin. Työhön tulee varata riittävästi voimavaroja. Sen vuoksi on tärkeää, että nämä toimenpiteet näkyvät tulevaisuudessa myös oppilas- ja opiskeluhoitohenkilöstön työn tilastoinnissa.

Yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhoito

Yksilökohtaisella oppilas- ja opiskeluhoitolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja, lääkäripalveluja ja kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta/opiskelijaa koskevaa monialaista yksilökohtaista oppilas- ja opiskeluhoitoa. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa tehtävät laajat terveystarkastukset ja muut toistuvat tarkastukset ovat osa yksilökohtaista oppilas- ja opiskeluhoitoa. Niistä laadittavista koosteista saadaan tietoa, jota voidaan käyttää myös yhteisöllisessä oppilas- ja opiskeluhoitossa.

Yksilökohtaisen oppilas- ja opiskeluhoiton tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan ja opiskelijan hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy on tärkeää. Yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhoito perustuu aina oppilaan/opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan/opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista.

Hyvinvointialue, jonka alueella oppilaitos sijaitsee, vastaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä opiskeluhoiton psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien esi- ja perusopetusta, lukiokoulutusta ja ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Hyvinvointialueella on velvollisuus järjestää palvelut opiskelijoille myös silloin, kun koulutuksen järjestäjä on yksityinen toimija tai valtio, ellei koulutuksen järjestäjä päättä järjestää näitä palveluja osittain tai kokonaan omana toimintanaan ja omalla kustannuksellaan. Hyvinvointialue voi tukea koulutuksen järjestäjää palvelujen järjestämisessä.

Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota opetukseen tai koulutukseen osallistuminen edellyttää. Opiskeluterveydenhoito on opiskelijalle maksutonta lukuun ottamatta 18 vuotta täyttäneiden opiskelijoiden sairaanhoitopalveluja.

Opiskeluhuollon palvelut kouluterveydenhuollossa

Koulu­terveydenhuolto on peruskoululaisille ja heidän perheilleen suunnattu lakisääteinen terveys­palvelu, joka on saatavilla koulupäivien aikana koululla tai sen välittömässä läheisyydessä.

Koulu­terveydenhuollon tehtäviin sisältyvät:

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen
- pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskelu­huollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- koulu­ympäristön terveellisyys­ ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

Terveystarkastukset

Koko ikäluokan kattavat vuosittaiset terveystarkastukset muodostavat koulu­terveydenhuollon toiminnan rungon. Luokilla 1., 5. ja 8. koulu­terveydenhoitajan ja koululääkärin tekemät terveystarkastukset toteutetaan laajoina ja vanhemmat pyydetään mukaan tarkastukseen. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa, hyvinvointia ja oppimista. Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvointia. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta.

Koulu­terveydenhuollon henkilöstö, koulu­terveydenhoitajat ja -lääkärit, ovat avainasemassa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa.

Koulu­terveydenhuollon vastaanotot ja lisäkäynnit

Terveystarkastusten lisäksi koulu­terveydenhuollossa tavataan oppilaita ja perheitä yksilöllisen tarpeen mukaisesti.

Koulu­terveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat terveydenhoitajan lisäkäynnit, jotka tehdään koulupäivän aikana. Oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltä askarruttavista asioista. Lisäkäynneillä voidaan perehtyä selvittelyä vaativiin asioihin sekä seurata terveys- ja hyvinvointitilannetta, kasvua ja kehitystä tai perheen tilannetta terveystarkastusten välillä.

Opiskelu­huollon yhteistyö

Koulu­terveydenhuolto on osa koulujen monialaista opiskelu­huoltoa. Yhteistyötä tehdään opettajien, koulukuraattorien ja -psykologien kanssa sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen opiskelu­huollon työssä. Koulu­terveydenhuolto on myös mukana laatimassa ja päivittämässä koulun opiskelu­huoltosuunnitelmaa.

Kouluyhteisön ja -ympäristön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen

Kouluterveydenhuolto tarkastaa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin monialaisessa yhteistyössä joka kolmas vuosi. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Tarkastus tehdään oppilaitoksen ja sen oppilaiden tai opiskelijoiden, koulu- tai opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilökunnan työterveyshuollon ja työsuojeluhenkilöstön, kiinteistönomistajan sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden välisenä yhteistyönä. Kouluterveydenhoitaja vastaa koolle kutsumisesta. Yhteistyöhön osallistuminen kuuluu kutsuttujen viranhoitoon. Kiinteistönomistaja vastaa ympäristöterveydenhuollon kiinteistöstä antaman lausunnon kustannuksista.

Terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus - THL

Sairaanhoito kouluterveydenhuollossa

Sairaanhoito kuuluu kouluterveydenhuollon työhön vain osittain. Koulupäivän aikana sattuneet tapaturmat hoidetaan. Kouluterveydenhoitajien vastaanotoilla on saatavilla rajoitetusti materiaaleja, ja perushoidosta voidaan huolehtia. Terveystarkastuksessa ilmeneviä sairausoireita hoidetaan kouluterveydenhuollossa mahdollisuuksien mukaan ja tarvittaessa annetaan lähete erikoissairaanhoitoon.

Ennen koulupäivän alkua ilmaantuvat infektiot ja muut vilustumisoireet hoidetaan paikallisen terveyskeskuksen päivystyksen kautta. Pitkittynyt yskä, astmaoireet, sisäilma-asiat, migreeni ja muu päänsärky ovat sellaisia asioita, jotka hoidetaan kouluterveydenhuollossa, jos siihen on lääkäriresursseja.

Suun terveydenhuolto (tähän on tulossa tekstiä)

Erikoistutkimukset, jotka ovat välttämättömiä oppilaan terveydentilan määrittämiseksi

Hyvinvointialueen on järjestettävä oppilaan tarpeen mukaisesti oppilaalle maksutta tämän terveydentilan toteamista varten seuraavat erikoistutkimukset:

- asianomaisen alan erikoislääkärin tekemä näön tai kuulon tutkimus ja hänen määräämänsä muut tarvittavat tutkimukset;
- lasten- tai nuorisopsykiatrin tekemä tutkimus mielenterveyden selvittämiseksi; ja
- psykologin tekemä tutkimus.

Opiskeluterveydenhuollon palvelut

Opiskeluterveydenhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden terveyttä, hyvinvointia ja opiskelukykyä. Opiskeluterveydenhuolto huolehtii terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestämisestä opiskelijoille. Lisäksi sen tulee toimia opiskeluolosuhteiden parantamiseksi.

Opiskeluterveydenhuollon piiriin kuuluvia toisen asteen opiskelijoita ovat

- opiskelijat, jotka suorittavat ammatillista perustutkintoa, ammattitutkintoa tai erikoisammattitutkintoa tai niiden osaa tai osia
- opiskelijat, jotka opiskelevat ammatilliseen koulutukseen valmentavassa koulutuksessa tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavassa koulutuksessa
- opiskelijat, jotka opiskelevat yleissivistävässä lukiokoulutuksessa mukaan lukien opiskelijat, jotka käyvät sisäoppilaitoksissa aikuislukiota, sillä opintotukilain mukaan opiskelu katsotaan tällöin päätoimiseksi
- opiskelijat, jotka ovat kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa kokopäiväisessä opetuksessa

Toisen asteen opiskelijoita, jotka eivät kuulu opiskeluterveydenhuollon piiriin, ovat

- opiskelijat, jotka opiskelevat työsopimukseen perustuvassa oppisopimuskoulutuksessa. He kuuluvat työterveyshuollon piiriin.
- aikuisten lukiokoulutuksessa opiskelevat, koska opiskelu ei ole opintotukeen oikeuttavaa. Opiskelijat, jotka suorittavat opinnot yhdistelmä-tutkintona eli ammatillisen perustutkinnon yhteydessä, ovat kuitenkin oikeutettuja opiskeluterveydenhuollon palveluihin.

Opiskeluterveydenhuollon tehtävät

- oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein (samoin periaattein kuin kouluterveydenhuolto, ks. edellä)
- opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, mihin sisältyy lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Lääkärintarkastus tehdään ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuonna, jollei sitä ole tehty opiskelijaksi hyväksymisen yhteydessä.
- perusterveydenhuollon terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille, mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien
- opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto

Terveydenhuoltolain mukaiset opiskeluterveydenhuollon tehtävät voidaan ryhmitellä kolmeen toimintamuotoon: opiskeluympäristöön ja -yhteisöön kohdistuva työ, terveydenhoitopalvelujen järjestäminen ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen.

Sairaanhoitopalvelut

Opiskeluterveydenhuolto on järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon. Opiskeluterveydenhuollon palvelujen on oltava saatavilla ainakin arkipäivisin päiväsaikaan. Lisäksi toisen asteen opiskelijan tulee tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta myös muulloin kuin määräaikaisten terveystarkastusten yhteydessä. Jos opiskeluterveydenhuollon yksiköitä suljetaan esimerkiksi kesäajaksi, palvelut pitää järjestää jossain muussa terveydenhuollon yksikössä.

Opiskeluterveydenhuollossa järjestetään perusterveydenhuollon tason sairaanhoitopalveluja, lukuun ottamatta päivystyspalveluja, yhteistyössä perusterveydenhuollon kanssa ja myös erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin osaamista edellyttävää hoitoa, jos potilas ei kuulu erikoissairaanhoidon. Tähän sisältyy myös opiskelijoiden mielenterveys- ja päihdehoito perusterveydenhuollon tasolla. Myös sairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon liittyvät perusterveydenhuollon laboratorio- ja kuvantamispalvelut kuuluvat opiskeluhuoltoon. Kiireellistä hoitoa tarvitessaan opiskelija voi hakeutua julkisen terveydenhuollon päivystysyksikköön, jossa kiireellistä hoitoa on annettava potilaan kotikunnasta riippumatta.

Oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattori- ja koulupsykologipalvelut

Elevvårdens skolkuratorer och skolpsykologer skall arbeta med såväl yrkesövergripande, gemensam elevvård som riktar sig till hela skolgemenskapen samt individuell elevvård som riktar sig till enskilda elever.

Skolkuratorernas och skolpsykologernas arbete bör i första hand riktas mot gemensamma, förebyggande och hälsofrämjande insatser. Skolkuratorer och skolpsykologer deltar med sin kunskap om såväl förebyggande som hälsofrämjande åtgärder i skolornas elevvårdsgrupper och bidrar därmed till skolornas arbete med skoltrivsel, trygghet och hälsa. Genom att på skolnivå identifiera riskfaktorer för problem med studierna och den fysiska, psykiska eller sociala hälsan kan stödåtgärder planeras för att minimera dessa risker. Det hälsofrämjande arbetet riktar sig till hela skolgemenskapen.

Kuratorstjänster

Kuratorn är expert på socialt arbete i skolgemenskapen. Kuratorns uppgifter hör ihop med både det gemensamma och det individuella elevvårdsarbetet. Till kuratorns uppgifter hör att:

- ge stöd och handledning för studierna och skolgången
- ge stöd och handledning för välbefinnandet
- stöda elevernas sociala och psykiska färdigheter
- samarbeta med de elevernas familjer och andra närstående
- samarbeta med instanser utanför skolan
- arbeta för att främja trivsel och trygghet inom hela skolsamfundet

Skolpsykologtjänster

Skolpsykologens uppgift är att

- ge stöd och handledning för skolgången genom psykologiska utredningar av elevens inlärningsförutsättningar samt konsultation och handledning till lärare kring elevens behov av stöd för inläringen
- ge stöd och handledning för välbefinnandet och den psykiska hälsan genom samtalsstöd
- samarbeta med och ge stöd till elevernas familjer och andra närstående
- samarbeta med instanser utanför skolan
- arbeta för att främja trivsel och trygghet inom hela skolsamfundet

De psykologiska utredningarna är inte en subjektiv rättighet utan görs utgående från skolpsykologens bedömning av elevens situation och behovet av utredning eller andra stödåtgärder.

Oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstömitoitus

Koulukuraattorien ja -psykologien henkilöstömitoituksesta säädetään oppilas- ja opiskelija-huoltolain (1287/2013) 9 a §:ssä.

- yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 oppilasta/opiskelijaa
- yhtä psykologia kohden saa olla enintään 780 oppilasta/opiskelijaa

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajien ja lääkäreiden osalta noudatetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön suositusta henkilöstömitoituksesta

- perusopetuksessa yhtä kouluterveydenhoitajaa kohden saa olla enintään 600 oppilasta
 - kouluterveydenhuollon mitoitus on n. 20 vuotta vanha. Sen voimaantulon jälkeen on tullut uusia työtehtäviä, esim. laajat terveystarkastukset, minkä vuoksi 600 oppilasta/terveydenhoitaja on laadukkaan työskentelyn kannalta liikaa
- perusopetuksen koululääkäriä kohden saa olla enintään 2100 oppilasta / kokopäiväinen lääkäri tai yksi työpäivä viikossa 500 oppilasta kohden
- toisella asteella yhtä terveydenhoitajaa kohden saa olla enintään 570 opiskelijaa
- toisella asteella yhtä lääkäriä kohden saa olla enintään 1800 opiskelijaa

Lisäksi ”kokonaistarpeen arvoissa huomioidaan oppilas- ja opiskelijamäärien lisäksi eri ikäisten ja eri taustoista tulevien oppilaiden ja opiskelijoiden arvioitu tuen tarve sekä opiskeluun ja oppilaitosyhteisöön liittyvät opiskeluhuoltopalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tiedot.”

Hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välinen yhteistyö opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi

Alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

Pohjanmaan hyvinvointialue on muodostanut yhdessä alueensa kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien kanssa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) 14 a §:n mukaisen alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän.

Yhteistyöryhmässä on hyvinvointialueen, koulutuksen järjestäjien, alaikäisten vanhempien tai huoltajien ja opiskelijoiden edustajia sekä opiskeluhuollon työntekijöiden edustajia.

Opiskeluhuollon yhteistyöryhmän jäsenet 2022:

- Christina Knookala, Jan Levander, Åsa Snickars (sivistysjohtajat: Vaasa, Pietarsaari ja Närpiö)
- Johan Lindman (suomenkielinen ammatillinen koulutus: Vamia)
- Bertel Klockars (muut koulutuksen järjestäjät: Vasa övningsskola)
- Ann-May Pitkäkangas (vaativaa erityistukea tarvitsevien opiskelijoiden koulutuksen järjestäjä: Optima)

- Anne Levonen (ruotsinkielinen ammatillinen koulutus: Yrkesakademin i Österbotten)
- Pia-Maria Sjöström (sektorijohtaja lapset, nuoret ja perheet: övph)
- Carola Lindén (lasten ja perheiden palvelujen päällikkö: övph)
- Jim Eriksson (terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen johtaja, yhdyspinnat: övph)
- Tero Timonen (johtava psykologi: övph)
- Anna Sjölund, Sofia Hedman (johtava koulukuraattori ja vastaava koulupsykologi: övph)
- Susann Granlund (koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ylihoitaja: övph)
- Maria Drifell (kouluterveydenhuollon osastonhoitaja: övph)
- Gun Grangärd (opiskeluterveydenhuollon osastonhoitaja: övph)
- Sofia Svartsjö (sote-keskuksen toimialajohtaja, övph)
- Miia Prepula
- Tuija Kivioja, Kim Yli-Pelkola (henkilöstön edustajat: Juko, Tehy)
- Jenny Nurmi-Aro, Hanna Paulasaari (huoltajien edustajat, ruotsin- ja suomenkielinen)
- Elvira Nyrönen, Jesse Pihlaja (nuorisovaltuuston edustajat, ruotsin- ja suomenkielinen)

Lain mukaan yhteistyöryhmän tehtävänä on

- valmistella alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma hyvinvointialueen aluevaltuustolle
- seurata alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista sekä lisäksi opiskeluhoitopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista
- käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhoillon yhteistyökysymyksiä
- huolehtia muista sille erikseen annettavista tehtävistä.

Kaksikielisen hyvinvointialueen alueellisessa opiskeluhoillon yhteistyöryhmässä on oltava kummankin kansalliskielen edustus.

Muut lakisääteiset yhteistyöryhmät

Opiskeluhoillon ohjausryhmä

Koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoillon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhoillon ohjausryhmä. Opiskeluhoillon ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman koulutuksen järjestäjän yhteinen tai sille asetetut tehtävät voi hoitaa muu tehtävään soveltuva ryhmä.

Oppilaitoskohtainen opiskeluhoiltoryhmä

Koulun oppilas- ja opiskeluhoillon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa koulun oppilas- ja opiskeluhoiltoryhmä. Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Koulutuksen järjestäjä ja oppilas- ja opiskeluhoillon palveluja tuottavat

tahot päättävät yhdessä sen kokoonpanosta sekä tehtäviin liittyvistä toimintatavoista. Oppilas- ja opiskeluhuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on oppilaitosyhteisön terveellisyyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Monialainen yksilökohtainen oppilas- ja opiskeluhuoltoryhmä - Asiantuntijaryhmä

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan/opiskelijan tai oppilas-/opiskelijaryhmän oppilas- ja opiskeluhuollon tuen tarpeen selvittämiseksi ja palvelujen järjestämiseksi. Asiantuntijaryhmän kokoonpano perustuu yksittäisen oppilaan/opiskelijan tarpeisiin ja sen voi koota opetushenkilöstön tai oppilas-/opiskelijahuollon edustaja. Ryhmän monialainen kokoonpano määräytyy tapauskohtaisesti käsiteltävän asian mukaan. Asiantuntijaryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstöllä on tärkeä rooli monialaisessa yksilökohtaisessa oppilas- ja opiskeluhuoltotyössä ja se osallistuu asiantuntijaryhmien kokouksiin aina tarvittaessa. Asiantuntijaryhmään voidaan nimetä asiantuntijoita jäseneksi ja muut yhteistyökumppanit tai oppilaan/opiskelijan läheiset saavat osallistua ryhmän työskentelyyn vain oppilaan/opiskelijan tai hänen huoltajansa kirjallisella suostumuksella. Koulutuksen järjestäjä vastaa oppilas- ja opiskeluhuollon kertomuksesta, johon asiantuntijaryhmä tekee kokousmuistiinpanoja, kun taas oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstö dokumentoi osallistumisensa asiantuntijaryhmän kokouksiin asiakas- tai potilasasiakirjaan.

Tärkeintä yhteistyötä on konkreettinen työ, jota tehdään koulujen eri toimijoiden kesken sekä paikallisissa oppilas- ja opiskeluhuoltotiimeissä, joihin kuuluu terveydenhoitajia, kuraattoreita, koulupsykologeja ja lääkäreitä. Hyvinvointialueella on edustus kunnallisissa/alueellisissa opiskeluhuollon ohjausryhmissä ja paikallisissa opiskelijahuoltoryhmissä. Strategisia asioita käsitellään opiskeluhuollon yhteistyöryhmän lisäksi myös Pohjanmaan sivistysjohtajien sekä muiden koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen lasten ja nuorten palvelujen edustajien yhteistyöfoorumilla.

Ehkäisevä päihdetyö

Päihteidenkäytön ehkäisysuunnitelma

Läroinrättningarna ska ha en rusmedelsförbyggande plan för att stöda barns och ungas hälsosamma levnadsvanor, skapa en rusmedelsfri miljö under skoldagen, fastställa skolans regler gällande rusmedel och för att personalen ska ha verktyg till att hantera möjliga situationer där rusmedel förekommer.

Oppilaitoksilla tulee olla päihteidenkäytön ehkäisysuunnitelma lasten ja nuorten terveellisten elintapojen tukemiseksi, päihteettömän kouluympäristön luomiseksi, koulun päihdesääntöjen vahvistamiseksi ja työkalujen tarjoamiseksi?? selviytyä mahdollisista tilanteista, joissa huumeet ovat läsnä.

Suunnitelman tarkoituksena on selventää, kuka vastaa mistäkin osa-alueesta, jos koulun toiminnassa tavataan päihteiden käyttöä, ja miten näissä tilanteissa toimitaan. Toimintasuunnitelma koskee kaikkia henkilöitä koulussa.

Useimmilla kunnilla ja oppilaitoksilla on ajantasaiset päihteidenkäytön ehkäisysuunnitelmat. Vuonna 2023 laaditaan yhteinen hyvinvointialueen oppilas- ja opiskeluhuollon osuus.

SORA-lainsäädäntö ammatillisessa koulutuksessa

SORA-säännökset ja määräykset käsittelevät opiskeluun soveltumattomuuteen liittyviä ratkaisuja. Lainsäädäntö liittyy mm. opiskelijaksi ottamisen esteisiin, opiskeluoikeuden peruuttamiseen ja palauttamiseen sekä huumausainetestaukseen. SORA-lainsäädännön keskeisenä tavoitteena on parantaa koulutuksen ja sen jälkeisen työelämän turvallisuutta sekä lisätä koulutuksen, tutkinnon järjestäjien ja korkeakoulujen mahdollisuuksia puuttua opiskelijan alalle soveltumattomuuteen. Tavoitteena on myös varmistaa opiskelijoiden oikeusturva opiskeluun liittyvissä ongelmatilanteissa ja selkeyttää sääntelyä.

SORA-lainsäädännön mukaan terveydenhuollon tehtävänä on arvioida opiskelijan terveyttä ja toimintakykyä opiskelijaksi ottamisen vaiheessa sekä tilanteissa, joissa opiskelijalta vaaditaan huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä tai harkitaan opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista tai palauttamista. Säännöksistä muut kuin huumausainetestaus koskevat ainoastaan valtioneuvoston asetuksissa määrättyjen koulutusalojen tutkintoja, ns. SORA-tutkintoja. Koulutusalat on rajattu siten, että opintoihin tai ammatissa toimimiseen liittyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta tai liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Huumausainetestaukseen liittyvät säännökset ja määräykset koskevat kaikkien alojen opiskelijoita kaikilla koulutusasteilla sekä korkeakouluissa että toisella asteella lukio-opetusta lukuun ottamatta.

Terveydenhuollon ensisijainen tehtävä on tukea opiskelijan terveyttä ja opiskelukykyä. Opiskeluterveydenhuollolla on edellytykset vastata opiskelijoiden kokonaisvaltaisesta tuen ja hoidon tarpeen arvioinnista sekä hoidosta oppilaitoksen moniammatillista yhteistyöverkostoa hyödyntäen.

SORA-lainsäädännön toimeenpano terveydenhuollossa. Ratkaisuja opiskeluun soveltumattomuuteen - Valto (valtioneuvosto.fi)

Opiskeluhuollon viestintäkanavat

Opiskeluhuollon palvelujen tulee olla helposti opiskelijoiden ja huoltajien saatavilla. Opiskelijoille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto saatavilla olevasta oppilas- ja opiskeluhuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilas- ja opiskeluhuollon palveluja.

- Hyvinvointialueen sisäisessä sekä oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstön välisessä viestinnässä käytetään sähköpostia ja puhelinta. Yksilöasioiden käsittelyssä käytetään (salattua) turvasähköpostia.
- Wilma/ Studenta on tärkeä viestintä- ja tiedotuskanava koulun ja oppilas-/opiskeluhuollon välillä sekä vanhempien ja oppilas-/opiskeluhuollon välillä. Kanavaa käytetään ensisijaisesti opiskeluhuollon palveluista tiedottamiseen sekä laajalle kohderyhmälle (opettajille, opiskelijoille tai vanhemmille) suunnattuihin tiedotteisiin. Kanavan kautta oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstö saa koulun yleistä tietoa kouluarjen ajan-kohtaisista asioista. Viestitoimintoa käytetään myös opettajien ja oppilas- ja opiskeluhuollon väliseen säännölliseen viestintään käytännön asioissa. Oppilas- ja opiskeluhuollon työntekijöiden mahdollisuus saada tietoa oppilaiden lukujärjestyksistä ja yhteystiedoista on tärkeä työväline heidän päivittäisessä työssään. On myös tärkeää, että oppilas- ja opiskeluhoitohenkilöstöllä on pääsy oppilaiden ja opiskelijoiden pois-saolotietoihin.
- Pohjanmaan hyvinvointialueen verkkosivuja käytetään yleiseen tiedottamiseen opiskeluhuollon työstä ja sivuilla on eri kuntien opiskeluhuollon henkilöstön yhteystiedot. Tietoa löytyy myös kuntien ja oppilaitosten omilta verkkosivuilta, sisäisestä televisios-ta ja ilmoitustauluilta.

Oppilaat ja opiskelijat, joilla on terveysongelmia ja sairauden oireita

Lääkkeet koulussa

Lääkkeet esikoulussa ja alakoulussa

Esikouluissa ja peruskouluissa oppilaita on usein vähemmän, eikä terveydenhoitaja ole paikalla päivittäin. Tällöin yksiköiden on mahdollista pitää saatavilla itse särkylääkettä antihistamiinia annettavaksi oppilaille tarvittaessa. Kouluterveydenhoitajalla on luettelo lääkkeitä, joita voidaan antaa, ja hänellä puolestaan on vastuulääkärin hyväksymä ja päivittämä luettelo. Lääkkeitä ei pidä koskaan antaa ilman vanhempien suostumusta. Suostumus saadaan ottamalla yhteyttä vanhempiin, jos lapsella on päänsärkyä tai muuta tilapäistä kipua. Epäselvissä ja pitkittyneissä kivuissa tulee aina ottaa yhteys huoltajaan. Ellei koulu saa yhteyttä vanhempiin, ei lääkettä anneta. Jos kipu on voimakasta, huoltajan tulee hakea lapsi ja hakeutua hoitoon. Jos terveydenhoitaja on paikalla, oppilas ohjataan aina ensisijaisesti kouluterveydenhuoltoon.

Oppilailla, joilla on ensiapulääkitys esimerkiksi allergian, astman tai epilepsian vuoksi, tulee aina olla henkilökohtainen lääkehoitosuunnitelma. Akuutin sairauden sattuessa perehdytyksen saaneen työntekijän tulee antaa oppilaalle ensiapulääkkeitä välittömästi, eikä koulu voi näin ollen olla riippuvainen terveydenhoitajan paikallaolosta.

Jos koulun henkilöstö saa lukuvuoden aikana tiedon oppilaan sairaudesta, opettaja tai rehtori ja kouluterveydenhoitaja laativat yhdessä vanhempien kanssa lääkehoitosuunnitelman. Tämän jälkeen terveydenhoitaja järjestää riittävän perehdytyksen kaikille kyseistä oppilasta hoitaville työntekijöille. Terveydenhoitaja näyttää, miten ensiapulääkettä annetaan ja täyttää

luettelon henkilöistä, jotka ovat osallistuneet perehdytykseen ja saavat siten antaa ensiapulääkettä. Luetteloa hyväksytyistä henkilöistä, jotka voivat antaa ensiapulääkettä, sekä yksilöllistä suunnitelmaa tulee säilyttää paikassa, joka on kaikkien asianosaisten tiedossa.

Koulussa kaikki lääkkeet on säilytettävä lukitussa tilassa, ja kokemus on osoittanut, että kun oppilaan omaa lääkettä säilytetään oppilaan repussa, se on aina oppilaan mukana. Mahdollisessa akuuttitilanteessa ei siis tarvitse lähteä minnekään hakemaan lääkettä, ja tämä käytäntö minimoi sekaannusten riskin, esimerkiksi mistä löytää lääkekaapin avaimen, tai jos usealla oppilaalla on samanlaista lääkettä, että se sekoittuu jonkun toisen ensiapulääkkeeseen. Ensiapulääkkeen käyttöön perehdytys tulee toistaa tarpeen mukaan sekä aina, kun paikalla on uusi sijainen. Luokanopettajan, luokanvalvojan, rehtorin, rehtorin tai muun nimetyn henkilön on annettava sijaisille tiedot oppilaiden sairauksista ja mahdollisista ensiapulääkkeistä. Sijaisten perehdytyksen järjestää terveydenhoitaja, ja sen vuoksi hänelle on tiedotettava uudesta henkilökunnasta.

Insuliinihoitoista diabetesta sairastavilla oppilailla on oma lääkehoitosuunnitelma ja nimetty vastuuhenkilö koulussa, ja tarvittaessa sairaalan kuntoutusohjaaja tekee seurantakäyntejä. Myös terveydenhoitaja tulee kutsua näihin tapaamisiin koulussa, mutta hän ei ole vastuussa oppilaan hoidosta. Terveydenhoitaja voi tarvittaessa avustaa tarjoamalla lisämateriaalia tai tukea.

Myös iltapäiväkerhon työntekijöille tulee ilmoittaa ensiapulääkkeistä ja heidät tulee kutsua mukaan aina, kun henkilöstö luokkien 1-3 oppilaita koskevaa perehdytystä.

Lääkkeet yläkoulussa

Oppilaiden tulee pitää mukanaan omia särkylääkkeitä, jos vaivoja esiintyy usein. Jos oppilaalla ei ole mukana omia lääkkeitä, hän voi tarvittaessa ottaa yhteyden koulun terveydenhoitajaan koulupäivän aikana, ja lääkkeiden tarpeen ollessa toistuva sen syy selvitetään aina.

Kaikilla oppilailla, joilla on jokin sairaus ja jotka ovat yhdessä huoltajiensa kanssa antaneet suostumuksensa tietojen toimittamiseen koululle, on koululaukussa mukana myös mahdolliset omat ensiapulääkkeet (esim. EpiPen, astmalääkkeet tai epilepsialääke). Opettajille tiedotetaan aina ennen koulun alkua näiden oppilaiden ensiapulääkkeistä. Kaikille ensiapulääkettä tarvitsevaa oppilasta hoitaville työntekijöille tulee antaa tarkat ohjeet ja perehdytystä. Tästä perehdytystilaisuudesta huolehtii kouluterveydenhoitaja ja sitä koordinoi koulun rehtori tai muu nimetty henkilö, joka tietää, ketkä ovat asianomaisen oppilaan opettajia ja mahdollisia avustajia.

Jos tarvitaan sijaisia tai jos luokanvalvoja vaihtuu luokalla, jolla on ensiapulääkkeitä tarvitsevia oppilaita, tulee luokanopettajan/rehtorin yhteisvastuussa välittää sijaiselle etukäteen tiedot näistä ensiapulääkkeistä tarvitsevista oppilaista. Näissä tapauksissa voidaan ottaa yhteys terveydenhuoltoon, jotta annetaan riittävästi tietoa/perehdytystä.

Lääkkeet toisella asteella

Noudatetaan samoja ohjeita kuin yläkoululaisten osalta, kunnes opiskelija täyttää 18 vuotta. Silloin huoltajat eivät enää osallistu opiskelijan hoitoon, ellei opiskelija itse ole niin halunnut ja ilmoittanut tästä koululle. Opiskelijat, joilla on tarvittaessa ensiapulääkkeitä vaativia sairauksia, ilmoittavat asiasta oppilaitokselle samalla tavoin kuin yläkoulussa ja henkilöstölle tiedotetaan asiasta ennen opintojen alkua. Opiskelijat huolehtivat itse tarvittaessa otettavista

ja ensiapulääkkeistään. Oppilaitos päättää itse, pidetäänkö opiskelijoiden saatavilla tarvittaessa otettavia lääkkeitä vai ohjataanko heidät aina opiskeluterveydenhuoltoon.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto voivat tehdä kouluille ehdotuksen lääkkeitä ja hoitotarvikkeista, joita voidaan pitää koulun omassa varastossa.

Erityisruokavaliot

Oppilaiden/opiskelijoiden erityisruokavaliot ilmenevät koulutuksen järjestäjien oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelmista. Hyvinvointialue antaa lääkärintodistuksen vain sellaisesta allergiasta, jossa lapsella on riski saada anafylaktinen sokki ja jota varten on määrätty ensiapulääkettä, tai muusta **voimakkaasta** allergisesta reaktiosta sekä keliakiasta. Lievistä allergisista oireista tai uskonnollisista/kulttuurisista syistä johtuvasta erityisruokavaliosta ei anneta lääkärintodistusta julkisessa terveydenhuollossa. Laktoosi-intoleranssi katsotaan tässä yhteydessä lieväksi vaivaksi.

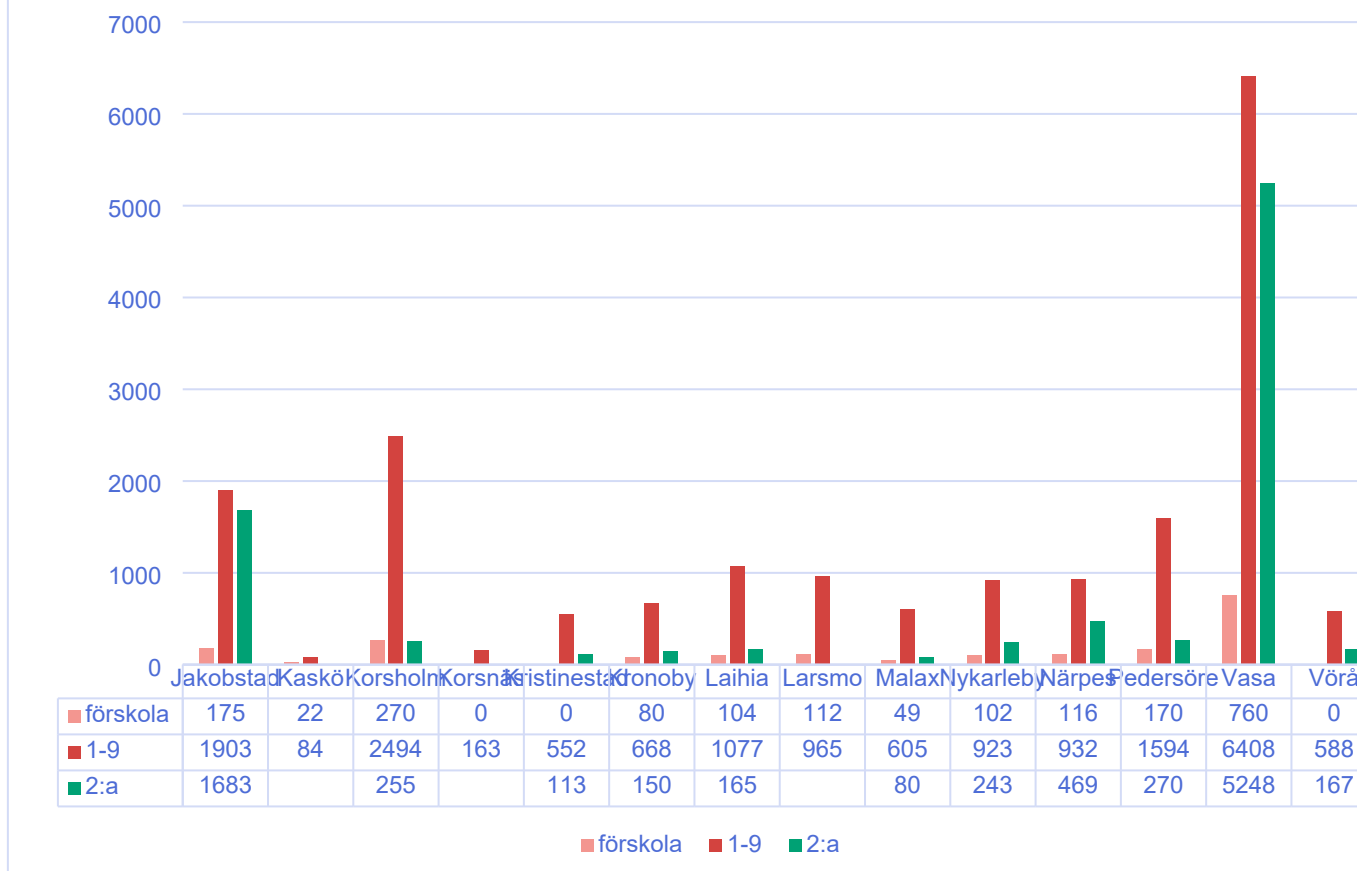
Opiskeluhuoltopalvelujen tarve pohjanmaalla ja opiskeluhuoltopalvelujen voimavarojen kohdentaminen

(obs! Inte uppdaterade siffror fr Korsnäs, Vörå, K:stad!)

Pohjanmaalla on n. 120 peruskoulua ja runsaat 30 toisen asteen oppilaitosta. Koulujen koko vaihtelee alle 10 oppilaasta yli 700 oppilaaseen. Myös toisella asteella vaihtelu on suurta; opiskeluhuollon piiriin kuuluvien opiskelijoiden määrä vaihtelee alle 50:stä n. 2500:een. Sen vuoksi yksikköjen välillä suuria eroja oppilas- ja opiskeluhuollon työskentelytavassa sekä siinä, kuinka usein opiskeluhuollon henkilöstö on paikalla koulussa ja monestako yksiköstä yksittäinen henkilöstö vastaa.

Eräät koulut ovat kielellisesti lähes homogeenisia, kun taas joidenkin koulujen oppilaista jopa 50 %:lla on muu äidinkieli kuin suomi tai ruotsi. Pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden osuus on jakautunut melko tasaisesti lukuun ottamatta eräitä erityiskouluja/-luokkia. Hyvä, vertaileva mittari eri koulujen sosiaalisista haasteista puuttuu vielä. Esikoululaiset eivät kuulu vielä täysin opiskeluhuoltopalvelujen piiriin; hyvinvointialueella kouluterveydenhoitajat vastaavat tällä hetkellä vain Vöyrin ja Mustasaaren esikouluista.

Oppilas- ja opiskelijamäärä

Oppilas- ja opiskeluhuollon henkilöstö on siirretty hyvinvointialueelle pääosin vuoden 2022 aikana, Kruunupyyn henkilöstö siirrettiin 1.1.2023.

Pohjanmaan hyvinvointialueella on selkeä tavoite siitä, että oppilas- ja opiskeluhuolto järjestetään oppilaitosten yhteydessä oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti ja että oppilas- ja opiskeluhuoltohenkilöstöllä on mahdollisuus olla läsnä koulun arjessa. Hyvinvointialueella on myös selkeä tavoite opiskeluhuollon koulukuraattorien ja -psykologien henkilöstömitoitusta koskevan lain sekä terveydenhoitajia ja lääkäreitä koskevan ST:n henkilöstömitoitussuosituksen noudattamisesta. Pohjanmaan hyvinvointialueella henkilöstömitoitusta koskevat lait ja suositukset nähdään sellaisina, että terveydenhoitajia ja kuraattoreita on oltava saatavilla eri kouluissa oppilas- ja opiskelijapohjan mukaisesti, kun taas psykologien ja lääkäreiden mitoitusta nähdään kokonaisresurssina, joka ohjautuu enemmänkin eri oppilaitosten tarpeiden mukaisesti. **I förskolan har personalen möjlighet att vid behov konsultera kurator och kuratorn besöker förskolorna utifrån behovet. Rådgivningshälsovårdarna ansvarar för förskolebarnens hälsovård i flera av områdets kommuner.**

Kunta	oppilaita/ koulu- terv.hoitaja	oppilaita/ koulu- lääkäri	oppilaita/ kuraattori	oppilaita/ bu koulu- psykologi	opiskelijoita / terveyden- hoitaja	opiskelijoita /kuraattori
Pietarsaari	377		370	1881	691	
Kaskinen	280					

Mustasaari	390		614	1006	638	1275
Korsnäs	326		471			
Kristiinank.	357		427	898	452	
Kruunupyy	748		898?	748	0	
Laihia	449		673	673	825	
Luoto	513		539	1077		
Maalahti	334		471	1413	400	
Uusikaarlepp.	637		735	1268	694	
Närpiö	491		521	759	469	
Pedersöre	523		535	814	415	
Vaasa	442		563	717	583	875
Vöyri	411		423	845	167	
	STM: 1/600 grön <400		lag 1/670 grön <450	lag 1/780 grön <550	STM 1/570 grön <400	lag 1/670

Taulukko 2. Oppilas- ja opiskeluhoollon budjetoitu henkilöstömitoitus (esikoulu mukaan lukien) syksyllä 2022 (osa tiedoista puuttuu)

Till tabell med det verkliga också

Oppilas- ja opiskeluhuollon tavoitteet ja painopisteet suunnitelmakaudella 2023 - 2025

Oppilas- ja opiskeluhuollon tavoitteet ja painopisteet perustuvat oppilaiden ja opiskelijoiden tarpeisiin ja ovat hyvinvointialueen strategian ja palvelustrategian mukaisia. Joka toinen vuosi tehtävällä Kouluterveys-tutkimuksella on tärkeä rooli oppilas- ja opiskeluhuollon tarpeiden arvioinnissa. Hyvinvointialue seuraa myös alueellisia ja valtakunnallisia indikaattoreita ja ottaa huomioon myös valtakunnalliset painopistealueet sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen indeksit, jotka vaikuttavat sekä kuntien että hyvinvointialueiden valtionosuuksiin.

Hyvinvointialueen painopisteet perustuvat yleensä niihin kokonaisuuksiin, joissa maakunnalla on valtakunnallisessa vertailussa kehittämistarpeita. Usein tilanne näyttää kuitenkin erilaiselta kunnasta ja oppilaitoksesta riippuen, joten painopisteet voivat vaihdella paikallisesti.

Palvelustrategian ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mukaan pääpaino on vuosina 2023 - 25 lasten ja nuorten mielenterveyden ja hyvinvoinnin parantamisessa. Muita oppilas- ja opiskeluhuollon käsittäviä painopisteitä ovat palvelujen laatu, digitaalisten palvelujen saatavuuden parantaminen, perhekeskusmallin kehittäminen, maksuttomat ehkäisyvälineet nuorille, terveellisten elintapojen edistäminen sekä valtakunnallisen rokotusohjelman rokotuskattavuuden parantaminen. Kaksi suurta kansallista hanketta, Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus ja Prima Botnia tukevat kehittämistyötä.

Oppilas- ja opiskeluhuollon tavoitteet 2023

Hyvinvointialueen vastuu opiskeluhoitopalveluista on uusi, ja monet perusperiaatteet kaipaavat työstämistä ja yhtenäistämistä. Koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmiin laaditaan yhteinen osuus oppilas- ja opiskeluhoitoa koskevaan kohtaan siltä osin kuin sen on tarkoituksenmukaista.

Tällä hetkellä on paljon vaihtelua, mikä johtuu aikaisemmasta kuntakohtaisesta henkilöstömitoituksesta, ja tarvitaan mm. yhteiset periaatteet enimmäismäärästä kouluja, joissa yksittäinen työntekijä työskentelee sekä siitä, mitkä ovat ne sosiaaliset indikaattorit, jotka edellyttävät henkilöstömitoituksen laajentamista ja miten resurssit jaetaan, jos ei onnistuta rekrytoimaan riittävästi henkilöstöä.

Sekä koulutuksen järjestäjät että oppilas- ja opiskeluhoitohenkilöstö toteavat yleisesti, että oppilas- ja opiskeluhoitopalvelujen tarve on yläkouluissa suurempi kuin alakouluissa, että ammattikouluissa haasteet ovat suurempia kuin lukioissa ja että suurempi osa oppilaista ja opiskelijoista, joiden äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi, vaatii oppilas- ja opiskelijahuoltohenkilöstöltä suurempaa työpanosta. Tätä tukevat myös Kouluterveys-tutkimukseen sisältyvät oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja elintapojen indikaattorit.

Oppilas- ja opiskeluhuollon tavoitteet 2023

- Oppilas- ja opiskeluhuoltohenkilöstön rekrytointi suositellun ja lakisääteisen mitoituksen täyttämiseksi
- Laaditaan yhteinen malli toimintamalliksi ja toimintasuunnitelmaksi koulupoissaolojen varalta kuntien nykyisten mallien pohjalta
- Modell för information om psykisk ohälsa åt ungdomar i högstadiet utarbetas i samarbete med tredje sektorn (t.ex. YAM; Youth Awareness of Mental Health och Nuorten Kompassi)
- Yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa laaditaan malli mielenterveysasioista tiedottamiseksi yläkoululaisille (esim. YAM; Youth Awareness of Mental Health ja Nuorten Kompassi)
- Jatketaan TLP- ja IPC-menetelmien käyttöönottoa koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hankkeen puitteissa
- Laaditaan koulujen laajojen lääkärintarkastusten keruu-, koostamis- ja seurantamenettely

Yleiset toimenpiteet, joihin oppilas- ja opiskeluhuolto osallistuu vuonna 2023

- Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus - ja Prima Botnia -hankkeiden kautta
 - Pilotoidaan nuorten chat Zoturi
 - Pilotoidaan www.normaali.fi
 - Aloitetaan sähköisen palveluluettelon laatiminen osana sähköisen perhekeskuksen kehittämistä
- Laaditaan nuorten päihderiippuvuuden palveluketju
- Haastavasti käyttäytyvien lasten ja nuorten palveluketju
- Perhekeskusmallin kehittäminen

Huolestuttavat koulupoissaolot

Vuonna 2023 hyvinvointialue kehittää yhdessä oppilaitosten kanssa yhteistä toimintamallia koulupoissaolosten huolestuttamiseen, joka sisältää myös hyvinvointialueen vastualueet. Toimintamallin perusta löytyy kunnissa laadituista suunnitelmista, ja päävastuu poissaolosten seurannasta on opettajilla.

Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toimeen pano ja seuranta

Alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ovat osa hyvinvointialueen toimintasuunnitelmaa ja jokainen oppilas- ja opiskeluhoitossa työskentelevä on omalta osaltaan vastuussa niiden toteuttamisesta. Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman seurannasta vastaa opiskeluhoiton yhteistyöryhmä. Seuranta tehdään ryhmän kokousten yhteydessä, joita pidetään vähintään kaksi kertaa lukukaudessa.

Seurannan indikaattorit

- hyvinvointialueen indikaattorit, jotka ovat merkityksellisiä opiskeluhoiton kannalta
- henkilöstömitoituksen mittari
- toiminnan kannalta merkitykselliset indikaattorit sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa vähimmäistietosisällössä
- kouluterveyskyselyn tulokset
- oppilas- ja opiskelijapalaute
- henkilöstön hyvinvointi

Ks. liite (indikaattorit)

Opiskelijoiden kielelliset oikeudet opiskeluhoitopalveluissa

Oppilailla ja opiskelijoilla on oikeus saada oppilas- ja opiskeluhoitopalveluja omalla äidinkielellään sikäli kuin se on ruotsi tai suomi. Kun äidinkieli on jokin muu ja yhteinen kieli puuttuu, käytetään ammattimaista tulkkia. Tilanteita, joissa omaiset toimivat tulkkina, vältetään mahdollisimman pitkälti.

Liitteet

Liite 1 Koulut ja oppilaitokset sekä oppilas-/opiskelijamäärä

Liite 2a Koulutuksen järjestäjien oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelmat (liitetään 2023)

Liite 3: Oppilaiden ja opiskelijoiden ensiapulääkkeet

Liite 4: Allergiatodistus

Liite 5: Koulun ensiapukaappi tai -laatikko